

M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.
Ser. 142

Title: Aparoksha bhakti

Latte

142

:	Apārakṣānubhūti	Title
:	with Marathi	Author
:	toon	Editor
:		Year, Vols.
:		Publisher
142	:	Remarks

अ० श्रीगणेशायनमः वंदनिश्रीमुकुंदांतं अपरोक्षानुभूतिवी समञ्जोकी
 १ करितसेंटीकामूढाविसारिखी १ श्लोकः श्रीरामंपरमानंदमुपदेष्टा
 रमययं व्यापकं सर्वलोकानां कारणं तन्नमाम्यहं १ टी० श्रीरामपर
 मानंदश्रीगुरुश्रीशज्जोतया वंदितो सर्वलोकांशकारणाव्यापकसमी
 १ श्लो० अपरोक्षानुभूतिर्विप्रोच्यते मोक्षसिद्धये सद्भिरवंप्रयत्नेन वी
 क्षणायामुद्धर्मुद्धः २ टी० अपरोक्षानुभूतिं मोक्षसिद्ध्यर्थं बोलितो
 वारंवारपहावी जसंती यत्नं अशीवहे २ श्लो० स्ववर्णाभ्रमधर्मण

तपसा हरितोषणात् साधनं प्रभवत्युंसां वैराग्यादिचतुष्टयं ३ स्ववर्णा
 भ्रमधर्मांतं अर्पितां हरितोषता सातपसा धितीवारि वैराग्यादिकसाधने
 ३ श्लो० ब्रह्मादिस्थावरांतं पुवैराग्यं विषयेषु यथैव काकविष्ठायां वैरा
 ग्यंतद्विनिर्मलं ४ टी० ब्रह्मादिकपदंतुल्लंडुः स्वदोषानुदर्शनं वाटतीका
 कविष्ठाशीतं विवैराग्यनिर्मल ४ श्लो० नित्यमात्मस्वरूपं हि दृश्यंतद्विपरी
 तकं एवं यो निश्चयः सम्यग्विवेको वस्तुनः स वै ५ टी० आत्मस्वरूपं यनि
 त्यदृश्यं सर्वअनित्यहं ज्ञानिश्चयवराणसानित्यानित्यविवेकतो ५ श्लो०

अ०

२

सदेववासनात्यागः शमोयमिति शब्दितः निग्रहो वास्यवृत्तीनां दमयति धी
यते टी० यत्नेन जो वासना त्यागमदां तो शमबोलिजे वास्यवृत्ती इन्द्रियां व्याकां
डोणं दमबोलिजे ६ श्लो० विषयेभ्यः परावृत्तिः परमापरतिर्हि सा सहनं सर्वदुः
खानां तितिक्षा सा शुभामता टी० विषयां पासुनि मनपरतावं निवृत्तिनं सोः
सणं सर्वदुःखावं तितिक्षा बोलिजे तसे ७ श्लो० निगमाचार्यवाक्यप्रभक्तिः श्रद्धा
तिविश्रुता वित्तैकाग्र्यंतु संलक्षेत्समाधानमिति स्मृतं टी० श्रद्धाते कीं मनीष
क्ति श्रुतिवी गुरुभक्तिवी एकाग्रवित्तलक्षणावं तं समाधानबोलिजे ८ श्लो० सं २

सारबंधनिर्मुक्तिः कथं स्यान्मे कदाविभो इति यासु दृढा बुद्धिर्वक्तव्या सा
मुमुक्षता टी० संसारबंधापासु निमुटं देवाकसा कधी दृढबुद्धि अशी तीव्र
मुमुक्षाते बोलिली ९ श्लो० उक्तसाधनयुक्तेन विचारः पुरुषेण हि कर्त
व्यो ज्ञानसिद्ध्यर्थमात्मनः शुभमिच्छता टी० या उक्तसाधनी युक्त होउनी
यां विचारहा करावा ज्ञानसिद्ध्यर्थं ज्ञासकल्याणपाहिजे १० श्लो० नोत्प
द्यते विना ज्ञानं विचारणान्यसाधनैः यथा पदार्थभानं हि प्रकाशेन विना क्व
चित् टी० विचारावां बुनी ज्ञान घडेना अन्यसाधनी पदार्थावं भानजे संप्र

अप० ३ काशावांनुनी नद्वे ११ श्लो० काहं कथमिदं जातं का वा कर्ता स्य विद्यते उपादा
 नं किमस्तीह विचारः सोयमीदृशः टी० मीकोणहं कसं जालं कर्ता कवणया जगा
 यावं उपादान कायहं जाणावं विचारहा १२ श्लो० नाहं भूतगणो देहो नाहं वा
 सगणस्तथा एतद्विलक्षणः कश्चिद्विचारः सोयमीदृशः टी० नमीदेहनमी
 भूतं नद्वे मी सर्वइंद्रियं एतद्विलक्षण असें कोह्नीयेक विचारहा १३ श्लो० अ
 हानप्रभवं सर्वज्ञानेन प्रविलीयते संकल्पो विविधः कर्ता विचारः सोयमीदृ
 शः टी० अज्ञानेन रयलं सर्वज्ञानं हं लयपावते कर्ता विविध संकल्प मिथ्याहा ३

द्विविचारहा १४ श्लो० एतयोर्न उपादानमेकं सूक्ष्मं सद्व्ययं यथैव मृद्वद्विनां
 विचारः सोयमीदृशः टी० यांदायेंहं उपादानराकं सूक्ष्मं सद्व्ययं तं घटी मृत्तिका जे
 वीशास्त्रदृष्टी विचारहा १५ अहमेकोपि सूक्ष्मश्च ज्ञाता साक्षी सद्व्ययः तदहं नात्र
 संदेहो विचारः ० टी० स्वयं सन्मात्र ही सुहृ ज्ञाता साक्षी सद्व्यय नो हि
 मीवनसंदेह कीं मी सर्व विचारहा १६ आत्मा विनिष्कलो ह्येका
 देहो बहु सिरावृतः तयोरेकं प्रपश्यति किमज्ञानमतः परं टी० आत्मा निष्कल
 हा एक बहुती देह उद्भवे मानिती एकरत्यांदां तं कोण अज्ञानया कुनी १७ श्लो०

अप० आत्मानियामकोद्यंतर्देहोवाद्यनियामकः तयोरैकं प्रपश्यंतिकिमज्ञानमतः
 ४ परं टी० आत्मादेहीदेहवाकीत्याणैवाद्ययच्छेतनूं त्याहोमपाहतीरेककायअ
 ज्ञानयाडुनी १८ श्लो० आत्माज्ञानमयः पुण्योदेहोमांसमयोशुचिः तयोरैकं
 प्रपश्यंतिकिमज्ञानमतः परं टी० आत्माज्ञानस्वयंशुद्धअश्वीमांसदेहहा पाह
 तीरेकत्याहोतेंकायअज्ञानयाडुनी १९ श्लो० आत्माप्रकाशकः स्वच्छोदेहस्ताम
 सउच्यते तयोरैकं प्रपश्यंतिकिमज्ञानमतः परं टी० निर्मलस्वप्रकाशात्मादेहता
 मसबोडिला त्याहोतेंपाहतीरेकंकोणअज्ञानयाडुनी २० श्लो० आत्मानिया

हिसद्रूपोदेहोनित्योद्यसन्मयः तयोरैकं प्रपश्यंतिकिमज्ञानमतः परं २१ टी० आ
 त्मनित्यअसदेह अनित्यहा त्याहोतेंपाहतीरेकंकोणअज्ञानयाडुनी २१
 श्लो० आत्मनः स्वप्रकाशत्वंयत्प्रकाशात्मभासनं नाग्यादिदीप्तिवद्दीप्तिर्न
 वत्याध्यंयथानिशि टी० सर्वत्रस्वप्रकाशात्माभासणं सर्वज्ञास्तव दीपादिभा
 एकदेशीतदन्यत्रनिशांधता २२ श्लो० देहोहमित्ययंमूढाधृत्वातिष्ठत्यहोऊ
 नः ममायमित्यविज्ञात्वाघटद्रुवसर्वदा टी० देहहामीमणवुनिअसतो
 मूढमानुनि घटमाज्ञातमादेहमाशारेसाकळानिहिं २३ श्लो० ब्रह्मैवाहं

अप० समः शान्तः सविदानंदलक्षणः नाहं देहो ह्यसद्रूपो ह्यममित्युच्यते बुधैः टी० आत्मा
 मविमीशान्तसमसविदानंतलक्षण मीनदं ह्यमृषादेहज्ञानी हंज्ञानवाळति
 २४ श्लो० निर्विकारो निराकारो निरवद्यो ह्यमव्ययः नाहं देहो ह्यसद्रूपो ह्यनमि
 युच्यते बुधैः टी० निर्विकार निराकार मीनिर्दोष सदव्यय नदं मीहामृषादेह
 ज्ञानी हंज्ञानवाळति २५ श्लो० निरामयो निराभासो निर्विकल्पो ह्यमाततः
 नाहं देहो ह्य० टी० मीनिर्मळ निराभासकल्यनाभासव्यापक नदं मीदेहहानि
 थाज्ञानी हंज्ञानपाहति २६ श्लो० निर्गुणो निष्क्रियो नित्यो नित्यमुक्तो ह्यमयुतः

नाहं देहो ह्यसद्रूपो ह्यनमित्युच्यते बुधैः टी० नदं अनित्य मीनित्य अगुणा युतः
 अक्रिय नदं ह्यमृषादेहज्ञानी हंतत्व जाणति २७ श्लो० निर्मळो निश्चलो
 नंतः शुद्धो ह्यमजरामरः नाहं देहो ह्यसद्रूपो ह्यन० अनंत शुद्ध अवळ अजरामरीनि
 र्मळ नदं मीहामृषादेहज्ञानी हंतत्व जाणति २८ श्लो० स्वदेहं शोषनंत्यक्तापु
 रुषाख्यं यस्मिन् किंमूर्खश्च न्यमात्मानं देहातीतं करोषि सो टी० ह्यदेहात्मवा
 दीकीयांगलादेहटांकुनि केवा आत्मा शून्यतामी मूर्खातं कायमानिशी २९
 ह्यदेहात्मवादीकीयांगलादेहटांकुनि केवा आत्मा शून्यतामी मूर्खातं कायमा

अ- स्वात्मानं शृणु मूर्खत्वं युक्त्या श्रुत्या न पुरुषं देहातीतं निराकारं सुदृशं भवादृशैः ३० टी.
 ६ मणा वेंत्यास किं मूर्खी श्रुतियुक्ती करुनियां एकदेहातीत आत्मा अतर्क्य तु
 ह्यां अशां ३१ श्लो. अहंशब्देन विख्यात एक एव स्थितः परः स्फुटस्त्वन कतां प्राप्तः
 कथं स्याद्विकः पुमान् मीइष्टादेह हादृश्यदेह आत्मा घडेक सा मासा मणोनिहि
 जौ प्रसिद्ध असे सिद्धे देह आत्मा घडेक सा ३२ श्लो. अहं विकारहीन स्त देहानित्यं वि
 कारान् इति प्रतीयते साक्षात् कथं स्याद्विकः पुमान् टी. विकारहीन मी आत्मा
 विकारी देह हा सदा साक्षात् प्रत्यय हा आतां देह आत्मा घडेक सा ३३ श्लो. यस्मा

त्परमिति श्रुत्या तया पुरुषलक्षणं विनिर्णयितममूदेन कथं स्याद्विकहे पुमान् टी.
 विकारहीन मी आत्मविकारी देह हा सदा यस्मात्परं या श्रुतिनं बोद्धितं आ
 लक्षणं वाखाणितं मुजाणीतां आत्मा देह घडेक सा ३३ श्लो. सर्वपुरुष
 एवेति सूक्ते पुरुषसंज्ञके अप्युच्यते यतः श्रुत्या कथं स्याद्विकः पुमान् टी. ह्ये
 पुरुष एवेदं सर्वपुरुषसूक्तं हि श्रुतिरेव संवदतां देह आत्मा घडेक सा ३४
 असंगः पुरुषः यो को बृहदारण्यकेऽपि व अनंतमल संश्लिष्टः कथं स्याद्विकः पु
 मान् टी. ह्ये असंग पुरुष बृहदारण्यकीं श्रुति अनंतमल जालातो देह आ

अ.प ७
 आघडेकसा ३२ श्लो. तत्रैवयसमारख्यातः स्वयं ज्योतिर्हि पुरुषः उरः परप्र
 काशायं कथं स्याद्देहकः पुमान् तथैविवो लिङ्गा आत्मा स्वयं आनी सृष्टीनियां
 परप्रकाश उरतो देह आत्मा घडेकसा ३६ प्रोक्तोपि कर्मकांडेन स्यात्मा देहादि
 लक्षणः नित्यश्च यत्कलं भुंक्ते देहपातादनंतरं टी. वो लिङ्गा कर्मकांडी ही आत्मा
 देहविलक्षण नित्यकर्मफलं भोगी देहनश्वरमेलिया ३७ श्लो. लिङ्गं वानकसं
 युक्तं वलं दृश्यं विकारिव अन्धापकमसद्रूपं तत्कथं स्यात्पुमानयं टी. लिङ्गदेह
 हिरासावीविकारी दृश्यवंचक नन्धापक असद्रूपता ही आत्मा घडेकसा ३८

एवं देहद्वयादन्य आत्मा पुरुष ईश्वरः सर्वात्मा सर्वरूपश्च सर्वातीतो ह मव्ययः टी.
 देहद्वयातीत एसा आत्मा पुरुष ईश्वर सर्वात्मा सर्वज्ञो तो ह्मी सर्वातीत मदाव्यय
 ३९ श्लो. इत्यात्मदेहभागेन प्रपंचस्यैव सत्यता यथोक्ततर्कशास्त्रेण किंततः
 पुरुषार्थता टी. परिदेहात्मभागेन प्रपंचाचीव सत्यता हेतोः तार्किक ही बो
 लें पुरुषार्थनयांतहि ४० श्लो. इत्यात्मदेहभेदेन देहात्मत्वं निराकृतं इहा
 नो देहभेदस्य सत्यत्वं स्पुटमुच्यते टी. रज्जुसर्पकलटिकं मिथ्याभेदहिया
 स्तव वारु निदेहात्मरे क्य आतां भेदहिवारितां ४१ श्लो. येतन्यस्यैकरूप

टी. त्वाद्देहोयुक्तो न कर्हि विर जीवत्वं व मृषादेयं रज्वासर्पग्रहायथा टी. येन
 न्यराकस्य ना नात्वीत्यावाभेदघेउचना जीवत्वं हीतसंमिथ्यादारीसर्पभ्रमं
 जसा ४२ श्लो. रज्ज्वज्ञानात्क्षणेनेव तद्दृष्टुर्हि सर्पिणी तातितद्विज्ञितिः साक्षा
 द्विधाकारणे केवळं नेणतां तत्क्षणीरज्जुवसेसंप्रययास्थित विश्वाकांरी वसेतसं
 वेतन्यनकळेतया ४३ श्लो. उपादानं प्रपंचस्य ब्रह्मणो न्यन्नविद्यते तस्मात्सर्वः
 प्रपंचोयं ब्रह्मैवास्ति नेवतरत् टी. प्रपंचोयं उपादा न विना ब्रह्मदिसेव ना कार्यब्र
 ह्म विकीर्तेत्कां दुर्जकां हीनबालवे ४४ श्लो. व्याप्य व्यापकतामिथ्यासर्वमात्मैति

रासनात् इति ज्ञाते परेतत्वे भेदस्यावसरः कुतः टी. व्याप्य व्यापकहेमिथ्यासर्वआ
 त्मा अशाश्रुति तत्त्वरे संसमजतां जडभेद नुरउरी ४५ श्लो. श्रुत्यानिवारितं नूनं
 नानात्वं स्वमुखेन हि कथं सागोसवेदन्यः स्थितेनाद्वयकारणे टी. नेह नाना
 स्ति मणुनिस्वमुखं श्रुतिबोद्धतां अद्वैतकारणी कार्यत्याशी भागघेउकसा ४६
 श्लो. दोषोपि विहितः श्रुत्या मृत्योर्मृत्युं सगच्छति इह परयति नानात्वं मायया
 बंधितो नरः टी. दोषही श्रुतिबोलेकीं मृत्युपासूनतोमरे जडीनानात्वतोपोहेमाये
 नेवं चित्तानरा ४७ श्लो. ब्रह्मणः सर्वभूतानि जायंते परमात्मनः तस्मादेतानि ब्र

टी. स्नेहभवंतीत्यवधारयेत् टी. परमात्मापरब्रह्मत्यापासुनिजडोद्भव ब्रह्मवियाड
 ६ गिभूतेजाणावेयुक्तिनेअसें ४९ श्लो० ब्रह्मेवसर्वनामानि नृपाणिविविधानि
 व कर्मण्यपिसमग्राणि विभतीति श्रुतिर्जगो टी. सर्वनामंसर्वनृपे विविधोर्वि
 धाक्रिया ब्रह्मेतंधारितेतेविसर्वब्रह्मवेदश्रुती ५० श्लो० सुवर्णज्जायमान
 स्यसुवर्णत्वंवशाश्वतं ब्रह्मणोज्जायमानस्यब्रह्मत्वंवयथाभवेत् टी. हेमापासु
 नजेहोतीनगतेहेमशाश्वत ब्रह्मापासुनहोतेतेब्रह्मजंब्रह्मशाश्वत ५१ श्लो० स्व
 ल्पमयंतरंकृत्वाजीवात्मपरमात्मनोः यः संतिष्ठतिमृदात्माभयंतस्यापिभा ९

षितं टी. स्वल्पहीमेदधारितां जीवईश्वरयामध्ये भयतोपावतोमृदलेसेहीश्रु
 तिबोलते ५२ श्लो० यथाज्ञानाद्देवेद्वैतमितरंतरत्रपश्यति आत्मत्वेनतदास
 र्वेनेतरंतरत्रचाण्वपि टी. रज्जूनकलतांसर्वआत्मानेणेतयाजगुडा दिसेतो
 पाहातांआत्माअणुहीनदिसेदुजे ५३ श्लो० यस्तुसर्वाणिभूतानि ह्यात्मत्वे
 नविजानतः नवतस्यभवन्मोहोनवशोकोद्वितीयकः टी. जाणतोसर्वभूतोते
 जोआत्मत्वेकरूनियां त्यालानसेशोकमोहसर्वएकक्षणोनियां ५४ श्लो०
 अयमात्मादिब्रह्मेवसर्वीत्मकतयास्थितः इतिनिर्धारितंश्रुत्याबृहदारण्यक
 सूत्र्या टी. आत्मावआपकाब्रह्मतोसर्वीत्मपणेअसें निर्धारितेहेश्रुतिनेबृह

टी. १० दारण्यकामध्यां ५९ श्लो अनुधृतोययंकोको व्यवहारसमापिमन असदृशाय
 थास्वन्नउत्तरक्षणबाधतः टी. विश्वआलेननुभवाव्यवहारंजरीगरे नल्लीमि
 थ्याजसंस्वननदिमेउत्तरक्षणी ५६ श्लो स्वन्नजागरितंनान्निस्वन्नाजागंजांरि
 तोनहि द्वयमेवकयेनास्मितयोपिद्युभयोर्नना टी स्वप्नातजागरितनमनमस्व
 नहिजागरीं सपुष्पीतनहेदोनीनत्यादांतमुपुप्तिहि ५७ श्लो यत्रशवंभवान्मि
 थ्यागुणत्रयविनिर्मितं असदृशगुणातीतो नित्याद्येकश्चिदात्मकः टी. तिर्हीमि
 थ्याअसीहोतीजेगुणत्रयानिमितं यांवाद्रहागुणातीतविदात्मात्रिगुणीसम् ५८
 श्लो. यदन्मदिघटश्रान्तिःशुक्लोवारजतस्थितिः तद्वद्रूपणिजीवत्वंवीक्ष्यमाण १०

नपश्यति टी. मातीमघेघटभोतिशुक्लीतरजतभ्रम ब्रह्मीजीवत्वहीअसंफादांजा
 तांचनासता ५९ श्लो यथामृदिघटोनामकनेकेकुंडलाभिदा शुक्लोहिरज
 तस्यातिजविशदृतसथापरे टी. मातीतनामविघटहमीनामनिकुंडल शब्दवि
 शुक्लीतरूपेब्रह्मीजीवत्वयेरिती ६० श्लो. यथैवव्याप्तिनीकत्वंयथानीरंम
 रुच्छक पुरुषत्वंतथास्थाणोतद्विद्विद्विदात्मनि टी. आकाशीनीलिमाजे
 शीकीरणीजकृजरीती स्थापुत्वीपुरुषाकारवित्स्वरूपीतसंजगा ६१ श्लो.
 यथैवअन्येवताकागंधर्वाणांपुरंयथा यथाकाशोदिवंदत्वंतदसत्यजगत्स्थि
 तिःटी. बागूकलटिकाजमागंधर्वानिमृषापुग दिवंदत्वनमीजसंसद्रपी

टी. जगहंतसे ६२ श्लो यथातरंगकल्लोलोत्पत्तिरस्यैव स्फुरत्यलं पात्ररूपेण तौ हि भ्रं ब्र
 ११ श्लो डोहो न तथात्मता टी. तरंगाद्या आकृती न पाणी च स्फुरतं जसे पात्ररूपं स्फुरता ब्रह्म
 डोहात्मता तशी ६३ श्लो घटना म्ना यथा पृथ्वी पटना म्ना हितं तवः जगन्ना म्ना य
 धिदाभाति जेयंततदभावतः टी घटना मंजसशी पृथ्वी पटना मं वितंतु ही जगना
 मेतसा आत्मा असे आत्मानसे जग ६४ श्लो सर्वापि व्यवहारस्तु ब्रह्मण क्रिय
 ते जनैः अज्ञानान्न विज्ञानं तिष्ठेद्विद्ययादिकं टी ब्रह्म प्रकाशे विजनवर्तती
 सर्वही जह्नी अज्ञानेन कळमाती देखे निघटमानिती ६५ श्लो कार्यकारणतानि
 त्यमा स्नेघटमृदोर्यथा तथैव श्रुति युक्तं कथ्यां प्रपंच ब्रह्मणे रिह ६६ टी कार्य ११

कारणता ऐक्यघटा माती सजेरिती प्रपंच ब्रह्म दोहो ही सश्रुतिने युक्तिने तसे ६६
 श्लो गृह्यमाणे घटे यद्वन्न तिका भाति वैवकात् वीक्ष्यमाणे प्रपंचेपि ब्रह्मैवाभाति भासुरं
 टी पाहातां घटदृष्टीने वळमाती वही सते प्रपंच पाहातां ब्रह्म विस्रकाशदिसे वळ ६७
 श्लो सदेवात्मा विश्वं ह्यस्मिन् विश्वं भाति वै सदा यथैव द्विविधारज्जुर्ज्ञानिनो ज्ञानिनो
 निशं टी सदा शुद्ध निराकार सदा साकार ही दिसे सुज्ञाते सर्वदा दोर अज्ञाते सर्वदा
 ६८ श्लो कुंभो यथा मृन्मयः स्यात्तद्वद्देहोपि विन्मयः आत्मानात्मविवेको यं मुधैव कि
 येत बुधैः टी मन्मात्रं विजसा कुंभे ते सा विन्मात्रं देह ही आत्मा अनात्मा हा भेद व्य
 र्थ विकरिती बुध ६९ श्लो सर्पत्वेन यथारज्जुरजतत्वेन शुक्तिका विनिर्णीता वि

टी.

१२.

मूढेन देहत्वेन तथात्मता ७० टी. सर्पस्येजसारज्जुस्येस्तणुनिशुक्तिका मानिजेये
रूपी मूढी आत्मा ही देहमानिला ७० श्लो. घटत्वेन यथा पृथ्वी परत्वेन वतंतवः वि
निर्णिता विमूढत्वे देहत्वेन तथात्मता टी. घटत्वे मानिजे पृथ्वी परत्वे तनुमानिजे मा
निली घेरिती मूढी देह रूपे विदात्मता ७१ श्लो. कनकं कुंडलत्वेन तरंगत्वेन वैजलं विनिर्णि
ता विमूढेन देहत्वेन तथात्मता टी. कुंडलत्वे जसं सो नंतरंगत्वे जसं जळ मानिजे येरि
ती मूढी आत्मा देह विमानिला ७२ श्लो. पुरुषत्वे यथा स्थाणुर्जलत्वेन मारी चिका
विनिर्णिता विमूढेन देहत्वेन तथात्मता टी. मानिजे स्थाणु पुरुष उच्छाते मानिजे जळ
शरीररुति हे मूढी विदात्मत्वे विमानिली ७३ श्लो. गृहत्वेन हि काष्ठा निरवद्रुत्वेनैव १२

लोहता विनिर्णिता विमूढेन देहत्वेन यथात्मता ७४ टी. गृहत्वे मानिली कोष्ठं खडूत्वे लो
हमानिले नेणो न आत्मा मूढा निदेहाकारे विमानिला ७४ श्लो. यथा रक्ष विपर्यासो
जलाद्भवति कर्हि विदुः तद्ददात्मनि देहत्वं पश्यंत्य ज्ञानयोगतः टी. रक्षा वं विपरीतत्वको
प्या एका जले जसं अज्ञाने आत्मा धामध्ये देह मूढां दिसे असा ७५ श्लो. पोतेन गच्छतः
पुंसः सर्वं प्राप्ती वचं चकं तद्ददात्मनि देहत्वं पश्यंत्य ज्ञानयोगतः टी. नावेत ना वचं च
त्ये सर्वं चकरी सते आत्मा अकर्ता तो कर्ता अज्ञाने देहसा दिसे ७६ श्लो. पीतत्वं
हियथा शुभ्रे दोषाद्भवति कस्यचित् तद्ददात्मनि टी. पिवळे से दिसे शुभ्रे ने वरगे
करुनिया मूढदृष्टी तसा आत्मा देह रूपे विभासेता ७७ श्लो. वक्षभ्यां भ्रम
शीलाभ्यां सर्वं भाति भ्रमात्मकं तद्ददात्मनि दे. टी. भावडी असतां नेत्री सर्वही

टी. भ्रमते दिसे मूढबुद्धीतसा आत्मा कर्तृदेहविभासतो ०८ श्लो. अलातभ्रमणेन व
 १३ बर्तुं कंभाति सूर्यवत् तद्ददात्मनि ० टी. भोवडीतां कालितातं वाटाका सूर्यसादिसे म
 ददृष्टीतसा आत्मा देह रूपे विभासतो ०९ श्लो. स्मृत्स्मृत्ये सर्वभावा नास्ते क्वचं वापनेत्र
 तः तद्ददात्मनि दे० टी. जंस्मृते दिसे स्मृत्क उपनेत्रं कुरुनिया मूढदृष्टीतसा आत्मा
 देह रूपे विभासतो १० श्लो. महत् सर्वं ~~देहं~~ वस्तुनां स्मृत्स्मृत्येति दूरतः ॥ तद् ०
 टी. यदा धर्मोटे मोटे हि दुस्तीलक्ष्मदी सती मूढदृष्टीतसा आत्मा देह रूपे विभा
 सतो ११ श्लो. काचभ्रमो जलत्वे वा जलभ्रमो हि काचता तद्ददात्म ० टी. काचभ्रमी
 दिसे पाणी काचा समदिसे जल मुढबुद्धीतसा आत्मा देह रूपे विभासतो १२ श्लो.
 यद्ददग्नौ मणित्वं दिमणौ वा वाक्किता पुमान् तद्ददात्म ० टी. एतां समदिसे अग्नी रत्न ही अ १३

निसे दिसे मूढबुद्धीतसा आत्मा देह रूपे विभासतो १३ श्लो. वक्ष्ये भ्रमं मशीलाभ्यां स
 र्वभाति भ्रमात्मना तद्ददात्मनि ० टी. भोवडी असतां नेत्री सर्वही भ्रमते दिसे मूढबुद्धी
 दृष्टीतसा आत्मा कर्तृदेहविभासतो १४ श्लो. यथेवदि विषयो सो मोहाद्भवति कस्यावि
 त् तद्ददात्म ० टी. न जो पातां पूर्व दिशा वाटपथि मज्जारिती मूढबुद्धीतसा आत्मा नेण
 तां देहभासतो १५ श्लो. अभ्युपगच्छे वाक्त्वं सो मोधावति भाति वै तद्ददा ० टी. पूर्व सिधां व
 तां मेघचंद्रही धांवेतां तसा वाटतसा मूढदृष्टी देह आत्मा च वाटतो १६ श्लो. जं कं वि
 जं कसा चंद्रं च क्वं जं क विद्या मूढदृष्टीतसा आत्मा देह रूपे विभासतो १७ श्लो. यथा राशि
 जं कभाति चं क्वं न कस्यचित् तद्ददात्मनि देह ० टी. एवमात्मन्य विज्ञाते देहा
 व्यासः प्रजायते स एवात्मपरिज्ञाना लीवते च परात्मनि टी. एसा आत्मान क कर्ता शरी

टी. राध्यासहोतसे आत्मेयांतवितो लीनहोतो आत्माकळेजई ८७ श्लो सर्वमात्मतयाज्ञा
 १४ तंजगत्सर्ववर्जंगमं अभावात्सर्वभावानां देहानां वात्मताकृतः टी. ब्रह्मत्वं जाणतां सर्व
 विश्वस्त्वावर्जंगमं नुरतां त्याविणें काही देही आत्मत्व को दुनी ८८ श्लो. आत्मानं सततं ज्ञा
 ता कालं नय महामते प्रारब्धमसिलं भुंज नोद्वेगं कर्तुमर्हसि टी. जाणोनि आत्मा कंठवा
 काळ आत्मानुभूतिने भोगे प्रारब्धसारा वें चिंता कांही करुन ये ८९ श्लो. उत्पन्ने व्यात्मवि
 क्षाने प्रारब्धने वसुं चति इति यक्ष्यते श्रुत्या तन्निराक्रियते धुना टी. जालाजरी आत्मबोध
 न प्रारब्धतद्दीप्तुते श्रुती ऐसे बोलाताहे ते ही आतां निवेधितो ९० श्लो. तत्त्वज्ञानोदयाद्
 ध्वं प्रारब्धने वदश्यते देहादीनामसत्त्वाद्युपस्थास्त्वे विबोधतः टी. ब्रह्मात्मतत्त्वकळतां भोग्या
 आत्मपानसे तेथे देहादिभिध्यात्व जागरी स्वप्नजरिती ९१ श्लो. कर्मज्ञानांतरीयं यत्सार १४

ध्यामितीति तं तदुज्जमांतराभावात्सु सो नैवासिक। हेवित् टी. जंजमांतरिरेकमे
 ते निप्रारब्धबोळिजे जमांतरअभावे ते विंवात्मपुरुषानसे ९२ श्लो. स्वप्ने देहो यथाध्य
 मस्यथे वायं न देहकः अध्यस्यकृतो जन्मजन्मभावेन तत्कृतः टी. स्वप्ने देहजसाधि
 थ्यातसाहादेहजासकीं तेथे कंजे जन्मकं ब्रह्मत्वं भागहीनसे ९३ श्लो. उपादानं प्रपं
 वस्य श्छांडस्य वपश्यति अज्ञानचेति वेदांते स्मिन्नेकविश्वता टी. उपादानप्रपंचा
 वे पाहे माती घडी जसी अज्ञानजातां वेदांते विश्वनाहीन कर्मही ९४ श्लो. यथारज्जुं परि
 त्यज्य सर्पं हि ह्याति वैभवात् तद्वत्सत्यमविज्ञाय जगत्पश्यति मूढधीः टी. सोडूनिज्ञा
 नरज्जे वें सर्प घेतो जसात्रमे ते सें असत्यांत सत्यनेणातां जगपाहणे ९५ श्लो. रज्जुस
 पेपरिज्ञाते सर्पस्य भ्रमस्तत्त्वं खंडं न विद्यति अधिष्ठाने तथा ताते प्रपंचश्चैतानागतः टी.

टी.

१६

स्वविहात्मत्वावलो कनात् त्यागो हि महता धृत्यः सद्यो मोक्षमयो यतः टी. प्रपंचजडता त्याग
आत्मा सर्वत्र पाहतां पूज्यां हा त्याग थोरा नाया त्यागे मोक्षरोकडा ८ यस्माद्वाचो निवर्तते अत्रा
प्यमनसा सह यन्मौनं योगिभिर्गम्यं तद्देवत्सर्वदा बुधः टी. जेथुनिवाचा परते न पावानमनास
ह जे मोन जाया ती योगी ज्ञानी मोन बहोयतो ७ मू. वाचो यस्मान्निवर्तते ते ह तं येन शक्यते प्रपंचो
यदिवक्तव्यः सापिशब्दविवर्जितः टी. जेथुनिवाचा परते तें तां वाचा अगोचर प्रपंच ही ते विते कांरा
चाही ते विनिश्चित ८ मू. इति वा तद्देवो मोन सतां सहज संज्ञितं गिरा मोन हि बालानां प्रयुक्तं ब्रह्म
वादिभिः टी. संतां ते मोन सहज बोळण्यां ताहि होयतो वेखरी मोन मूढां तें पोदीशब्द अनावर
मू. आदावं ते व मध्ये च ज नो यस्मिन्न विद्यते येने दंसत तं व्याप्तं संदेशो विज्ञनः स्मृतः टी. देश निर्ज
न तो जेथे आदीं अंती न संजन ब्रह्म विमध्ये जने हे की मध्ये न गहे मवी १० मू. कलनात्सर्वभूता
नां ब्रह्मादीनां निमेषतः कावशादेन नर्दिष्टो ह्यखंडा नंद अद्वयः टी. ब्रह्मादिभूते वळतीनि १६

मिषादि हि ज्यास्तव ब्रह्मविकाळशब्दे तें असंज्ञानंद अद्वय ११ मू. सुखे वैवर्भवेद्यस्मिन्न ज सं
ब्रह्म विंतने आसनं तद्दिज्ञानीयात्नेतरत्सुखनाशकं टी. असतां ज्या प्रकारां त सुखें ब्रह्म सु
रेसदां तेंच आसन जाणावें अन्य तें सुखनाशक १२ मू. सिद्धं यत्सर्वभूतादिविश्वाधिष्ठानम
व्ययं यस्मिन्निद्रासमाविष्टा तद्देसिद्वासनं भवेत् टी. जे भूतादि स्वतः सिद्ध विश्वाधिष्ठान अय
य त्या वसिद्वासनी सिद्धी सिद्धता ते प्रवेशले १३ मू. यन्मूलं सर्वलोकानां तन्मूले वित्तबंधनं मू
लबंधः सदा मे योग्या ग्या सो राजयोगिनां टी. माया विश्वाश्च त्थ मूल निवेहि ब्रह्म मूल जे तेथें वि
त्तबंधो मूल सर्वदारा ज योगिया १४ मू. अंगानां समतां विद्यात्ममे ब्रह्मणि ली नता नो वे नैव
समानत्वं मृत्युत्वं शुष्ककाष्ठवत् टी. लय अंगां तरंगां वा समी चित्सागरीसुरे तें अंग सांगइतर
यथ जे शुष्ककाष्ठवत् १५ मू. दृष्टी ज्ञानमयी कृत्वा पश्येद्ब्रह्म मयं जगत् सा दृष्टिः परमोदा
रा ननासाग्र विभो किनी टी. कारणी ठेउनी दृष्टी कार्य ब्रह्म विपाहणें ते स्वर्य दिव्य दृष्टी वें तुळ

टी. नासाग्रलक्षणं १६ मू. इष्टादर्शनमदृष्टीनां विरामो यत्र वा भवेत् दृष्टिस्तत्रैव कर्तव्या न नासा
 १७ ग्रविडोकिनी टी. इष्टादर्शनही दृष्टी मुरे विद्रुपवा स्फुरे तेथे विद्रुहियोजावी काय नासाग्रपा
 हणे १७ मू. कितादिसर्वभावेषु ब्रह्मत्वेनैव भावेनाह निरोधः सर्वदृष्टीनां प्राणायामः स उ
 च्यते टी. कितादिसर्वदृष्टीर्ते ब्रह्मात्मत्वं विपाह्ये निरोधः सर्वदृष्टी वा तो प्राणायामोक्ति
 जे १८ मू. निषेधनं प्रपञ्चस्य रेचकाख्यः समीरणः ब्रह्मेवास्मीति पावतिः पूरको वायुरीरितः
 टी. प्रत्यदृष्टी विद्रुह्यात्मत्वात् अंतर्मुखपूरक सुदृष्टपञ्चजडता तो रेचकह क हकु १८ मू. ततः
 महति नैश्चत्यं कुंभकः प्राणसंयमः अयं वापि ब्रह्मना मज्ञानं प्राणपीडनं टी. दृष्टिस्तु
 र्यसदा द्वैती तो प्राणालेख्यं कुंभक प्राणायाम प्रबुद्धां हा अज्ञाने प्राणोक्तिनी २० मू. विषये
 द्यात्मतां दृष्ट्वा मनसश्चिन्मज्जनं प्रत्याहारः स विज्ञेयो भ्यासनी येषु मुमुक्षुभिः टी. विषयां
 स्फुरे स्वात्मा विस्वरूपी बुद्धे मन प्रत्याहार मुमुक्षु नैशिका वा हा पुनः पुनः २१ मू. यत्र यत्र

मनोयाति ब्रह्मणस्तत्र दर्शनात् मनसोधारणं चैव धारणा सा परमता टी. जेथे जेथे जायम
 नस्फुरे ब्रह्मवित्यां सते मनो वैधरणे ऐसै धारणा हे विउत्तम २२ मू. ब्रह्मेवास्मीति सदृश्यानि
 रालंबतया छितिः ध्यानशब्देन विख्याता परमानंददायिनी टी. ब्रह्मात्मभावे सदृशी निरालंबप
 णोस्फुर ध्यानशब्दे बोद्धव्यते परमानंददायिनी २३ मू. निर्विकारतया वृत्त्या ब्रह्माकारतया
 पुनः वृत्तिविस्मरणं सम्यक् समाधिर्ज्ञानसंज्ञकः टी. वृत्तिदां को नि आकार ब्रह्माकार यणे मु
 रे तो समाधि उजावृती विस्मृती ब्रह्मलक्षिता २४ मू. इमां वा वृत्तिमानंदे तावत्साधुः समथ्य
 सेत वश्यो यावत्क्षणात्पुंसां प्रयुक्तः संभवेत्सयं टी. आनंद आ वृत्तिने हा अभ्यासा वा पुनः पुनः
 योजितां तत्क्षणां किञ्च ज्ञानमाधी सुरां बुद्धे २५ मू. ततः साधननिर्मुक्तः सिद्धो भवति योगिरा
 इ ततः स्वरूपान्ते तस्य नियोगो मनसा गिरां टी. साधने मगसां सिद्धा योगिराजा तयां सही नवियो

दी. गच्छन्ना चामनो वाडवे सही जयी २६ मू. समाधौ क्रियमाणे तु विद्या न्यायांति वै बलात् अनुसंधाने राहित्यमात्रस्य भोगलालसं दी. समाधी साधितां विद्वेषं बले येतांति साधकां अनुसंधान तदणो भोगेष्वाभाणि आलसा २७ मू. भयंतमश्च विक्षेपस्ते जस्य दश्रुन्यता एवं यद्विघ्नबाहु ल्यं त्याजं ब्रह्म विसर्जनैः दी. भयनिद्रा कल्पना हीति ज्ञानं वत्यश्रुन्यता ब्रह्मज्ञं विघ्न बाहुल्य त्यजोवं हे हृद्बहु २८ मू. भाववत्या हि भावलं श्रुन्यतु त्याहि श्रुन्यता ब्रह्मवत्या हि पूर्णत्वं तथा पूर्ण त्वमभ्यसेत् दी. कल्पितां कल्पना होत्येनी जतां श्रुन्यतो न से ब्रह्मीति वृत्ति ही ब्रह्मसाधावी पूर्णोतीति णो २९ मू. ये हि वृत्तिं विहाये नां ब्रह्मारब्धां पावनी परां ते वृथैव तु जीवंति पशुभिश्च समानराः दी. ब्रह्मात्म वृत्तिजे ऐसी सो उती अतिपावनी जाणे न ते जितीयर्थति माना वे पशुसम ३० मू. ये तु वृत्तिं विजानंति ज्ञात्वा चैव धर्यंति ये ते वै सुपुरुषा धन्या वंद्या स्म शुवन त्रे दी. जे ज्ञाणा ती

त्यवतीति वाटवीती कल्लोनिही ते सत्युरुषते धन्यते वंद्य भुवनत्रयी ३१ मू. येषां वृत्तिः समा
हृद्वापरिपक्वा च सा पुनः तैवै स ब्रह्मतां प्राप्ता नेतरे शब्दादिनः श्री. ब्रह्मात्मस्फूर्तिर्है वृत्ति वाटवीपी
कपावली ज्यांऽवीते पावती ब्रह्मशब्दज्ञानी च अन्यतो ३२ मू. ऊशला ब्रह्मवार्तायां वृत्तिहीनाः सु
राजिणः तेष्यज्ञानतया नूनं पुनरायांति यांति श्री. ब्रह्मबो ल्लो निकुशल कामी स हृत्तिवर्जिता आ
त्मज्ञही ते अज्ञानी येती ज्ञाती पुनः पुनः ३३ मू. निमिषार्धनतिघंति वृत्तिं ब्रह्ममयी विना तथाति
घंति ब्रह्माद्याः सनकाद्याः शुक्रादयः श्री. ब्रह्मस्फूर्तिविना चित्तनिमिषार्धनठे विनि ज्ञानी जै से वि
रिं व्यादिसनकादिशुक्रादिक ३४ मू. कार्यकारणताया ता कारणेन हि कार्यता कारणत्वं ततो नश्ये
त्कार्यभावे विचारतः श्री. कार्यकारणता गेली न सतां कार्यकारणी कार्यमिथ्या न सते दोन कारण
हित्या विणो ३५ मू. अथ शुद्धं भवेदस्त्य हे वाचा मगावरं इष्टव्यं मू हृदये नैव दृष्टांते न पुनः पुनः
श्री. एवं अनिर्वच्य शुद्ध जडवाच्य हिते स्वये पाहवे मू हृदयान्याये किं कारण वि कार्यही ३६ मू. अनेने

दी.
१९

वप्रकारेण वृत्तिर्ब्रह्मात्मिका भवेत् उदेति शुद्धचित्तानां वृत्तिज्ञानं ततः परं दी. अभ्यासितो हा प्र
कारे वृत्तिब्रह्मत्वपावते वृत्तिहिज्ञानहेतुणे शुद्धचित्तं सत्यावरी ३७ मू. कारणं व्यतिरेकेण पुम
नो दोषो विडो कयेत् अवयव्यतिरेकेण कार्यनित्यं प्रपश्यतु दी. जकार्यवेगके ते विआधीकारण
पाहणे अवयव्यतिरेकेतं कार्यं तमग पाहाणे ३८ मू. कार्यहकारणं पश्येत्पश्चात् कार्यविवर्जये
त् कारणत्वं स्वतो गच्छेत्ततः शिष्टं भवेत् मुनिः दी. पाहे कारणं कार्यं तं अभावे कार्यं तं सजी कारण
त्वहितं जातं शुद्धजेशेषते मुनी ३९ मू. भावितं तीव्रवेगेन वस्तुनिश्चयात्मना पुमांस्तद्विभवे
छीष्टं जेषं भ्रमकीदवत् दी. जं जं निश्चयबुद्धिने तीव्रभाविलो होयते भ्रं गीर्कीत्क दृष्टं तं हेतो
ज्ञानी स्वयेविकी ४० मू. अदृश्यं भावत्पंचसर्वमेतद्विदात्मकं सावधानतया नित्यं स्वात्मा
नं चैव भावयेत् दी. विदादिनदिसे आणिदिसे तं ही विदात्मकं निजात्मया तं सर्वत्वे ध्यावे रा हो
नि सावध ४१ मू. दृश्यं दृश्यं तां नीत्वा ब्रह्माकारेण वितयेत् विद्वान्नित्यं सुखेति १९

२०

छेदिया विडसृण्या दी. पाहावे दृश्यहि ब्रह्म विडसान्वित बुद्धिने दृष्टी करिवा ही गा
ररसने जळते मृदु ४२ मू. एभिरंगैः समा युक्तो राजयोगः प्रकीर्तितः किंचित्पक्व कषाया
णां हृद्योगेन संयुतः दी. ओं जं ही पंधरा ज्योत बोलिली राजयोग हा हृद्युक्त तया ज्योते
जळाले न खरे मळ ४३ मू. परिपक्वं मनो येषां केवलाय च सिद्धिदः गुरुदेव तप्तत्तानां स
र्वेषां सुलभो जवात् दी. मनपक्व तया हा वराजयोगा सिद्धिदे गुरुमत्तां ईशमत्तां सर्वां
सुलभशीघ्रहा ४४ मू. समलोक्य अशी दीक्षा अपरोक्षानुभूतिनी वामने अर्पित्तीपा
ही यी शेषशायी गुरुविद्या ४५ श्रीसांबसदा शिवाय नमः ॥

२०